

Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Dijital Okuma Kültürleri

Digital Reading Cultures of Teachers and Teacher Candidates

Hayrünnisa Savaş¹, Ruhan Karadağ Yılmaz²

Öz

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişim geleneksel okuma alışkanlıklarını dönüştürmeye başlamış, dijital okuma önemli bir beceri haline gelmiştir. Eğitimde dijital araçların kullanımının artması, özellikle öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının dijital okuma alışkanlıklarını etkileyen bir faktör olmuştur. Bu bağlamda, sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital okuma kültürlerinin belirlenmesi, dijital teknolojinin eğitimde nasıl bir rol oynadığını anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma kültürlerinin belirlenmesidir. Araştırma nicel ve nitel verilerin bir arada kullanıldığı karma yöntemin yakınsayan paralel deseni benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen dijital okuma kültürü anketi; nitel verileri ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Nitel verilerinin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde ise anketlerdeki maddelerin her biri için katılma düzeylerine yönelik frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen ve öğretmen adaylarının çoğunluğunun bilgiye hızlı ve kolay erişmeyi sağlaması, erişim/taşıma kolaylığı sunması ve ekonomik olması nedeniyle dijital okumayı tercih ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

1. Okuma kültürü
2. Dijital okuma kültürü
3. Okuma eğitimi
4. Eğitimde dijitalleşme

Abstract

The development in information and communication technologies has started to transform traditional reading habits. The increasing use of digital tools in education has affected the reading habits of teachers and pre-service teachers. The aim of this study is to determine the digital reading cultures of classroom teachers and classroom teacher candidates. The research was carried out by adopting the convergent parallel design of the mixed method, in which quantitative and qualitative data were used together. The quantitative data of the research were collected with the digital reading culture survey developed by the researchers, and the qualitative data were collected with the semi-structured interview technique. The content analysis method was used in the analysis of the qualitative data. In the analysis of the quantitative data, the frequency and percentage values for the agreement levels for each of the items in the surveys were included. As a result of the research, it was found that most of the teachers and teacher candidates preferred digital reading because it provided fast and easy access to information, ease of access/transportation and was economical.

Keywords

1. Reading culture
2. Digital reading culture
3. Reading education
4. Digitalization in education

Başvuru Tarihi/Received
29.08.2024

Kabul Tarihi /Accepted
20.12.2024

Araştırma Makalesi / Research Article

Suggested APA Citation/Önerilen APA Atıf Biçimi:

Savaş, H., & Karadağ Yılmaz, R. (2024). Öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital okuma kültürleri. *Manisa Celal Bayar University Journal of the Faculty of Education*, 12(2), 524-548. <https://www.doi.org/10.52826/mcbuefd.1540292>

¹ MEB, Cahit Zarifoğlu İlkokulu, Selçuklu, Konya, TÜRKİYE; <https://orcid.org/0000-0002-0568-1189>

² Sorumlu Yazar Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Konya, TÜRKİYE; <https://orcid.org/0000-0003-3254-8890>

GİRİŞ

Teknolojinin ve sosyal hayatın hızla değişmesiyle birlikte dünyayı anlamlandırmak için gerekli olan dil becerileri değişmeye; okuryazarlığın anlamı yalnızca baskın dil ve kültürü yansıtan kâğıt tabanlı, resmileştirilmiş ve standartlaştırılmış dil biçiminden sıyrılmaya başlamıştır. Bu değişim eskisinden çok daha karmaşık ve çeşitli yeni gereksinimleri gündeme getirmiştir (Sang, 2017). Bireyler artık okurken ve yazarken esas olarak hareketsiz basılı materyallerle etkileşime girmek yerine, iletişim kurarken, bilgi oluştururken ve tüketirken taşınabilir metinler, resimler, ses dosyaları, bağlantılar, dijital arama motorları, sanal klavyeler, dokunmatik ekranlar, hareket tabanlı ve dokunsal arayüzler ve diğer cihazlarla etkileşime girmeye başlamışlardır (Kinzer ve Leu, 2016). Buna bağlı olarak günümüzde okuma da artık basılı okumayla sınırlı olmayıp web sayfaları, e-kitaplar, e-dergiler, e-posta, sohbet, anlık mesajlaşma, bloglar, vikiler, sosyal ağlar ve diğer multimedya belgeler büyük ölçüde değişen okuma kaynakları yelpazesi arasında yer almaya başlamıştır (Dai Luong, 2021). Okuma ve okuryazarlık kavramlarının tanımı ve kapsamı da bu değişimle birlikte büyük bir dönüşüme uğramış, geleneksel anlamından sıyrılarak çağın gerektirdiği birçok alt yeterlikleri kapsayacak biçimde alanyazına girmiş; dijital okuryazarlık, bilgi okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı gibi kavramlar ve bu okuryazarlıklara ilişkin yeterlikler eğitimde tartışılmaya ve çalışılmaya başlanmıştır.

Dijital okuryazarlık teknolojiler aracılığıyla güvenli ve uygun bir biçimde bilgiye erişme, bilgiyi yönetme, anlama, iletme ve değerlendirme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, [UNESCO], 2023). Yalnızca okuma ve yazma değil, aynı zamanda bu becerileri bireyin kendi yaşamını biçimlendirmede kullanmasını gerektiren dijital okuryazarlık kavramı dijital okuma ve dijital okur kavramlarının da alanyazına girmesine neden olmuştur. Okuma eyleminin basılı bir materyal üzerinden değil, dijital araçlarla ekran üzerinden yapılması olarak tanımlanan dijital okuma (Odabaş, 2017), günümüz eğitim ortamlarında gereklilikten çıkıp zorunluluk halini almıştır.

Basılı okumada okunacak olan metnin yanında taşınması, birden fazla metni yanında taşıma güclüğü, aranan bilgiyi sayfalar arasında aramanın zorluğu, geniş çaplı bir araştırma yapılmak istenildiğinde zamana ve mekâna bağımlı olunması dijital okuma ve basılı okuma arasındaki temel farklardan bazılarıdır. Zamandan ve mekândan bağımsız, sınırsız kaynaktan bilgiye hızlı, pratik ve kolay ulaşma olanağı nedeniyle basılı okumaya karşı tercih edilen dijital okuma dijital bir teknolojik araç ve internet bağlantısı ile kısa bir sürede dünyanın her yerindeki verilere ulaşabilme kolaylığını sağlamaktadır (Şahenk Erkan ve Balaban Dağal, 2018).

İnternetin bilgi dünyasını etkileyerek bilgilerin toplanma, depolanma, aranma ve alınma biçimini dönüştürmesi okuma kültüründe de büyük bir fark yaratmaktadır. Bilgiye ulaşma yolundaki farklılık bireylerin okuma kültürlerini ve okuma alışkanlıklarını doğrudan etkilemektedir. Okuma alışkanlıkları, dijital beceriler ve bilgi okuryazarlığı dijital okuma kültürünü oluşturmaktadır (Dai Luong, 2021). Günlük yaşamın vazgeçilmez olan dijital okuma ile her yerde sınırsız kaynağa hızlı ve zahmetsizce erişim olanağı sağlanmakta, eğitim sınırları olan kapalı okul ortamının dışına çıkarılmaktadır. Dijital okuma ile eğlenceli okuma ortamları ve sonsuz kütüphane seçeneği bireylerin dijital okuma kültürüne şekil vermektedir. Son on yılda internet ve bilgi teknolojilerinin gelişmesi, bilgiye erişimin kolaylaşması dijital okumayı yaygın bir okuma türü haline getirmiştir (Liu ve Ko, 2019). Bireyler günümüzde bir yandan okuma kültürünü içselleştirmeye çalışırken diğer yandan dijital okuma kültürüne uyumlanmaya çalışmaktadır. Bu nedenle hem bireylerin okuma kültürünü edinmesi hem de dijital okuma becerilerinin geliştirilmesi oldukça önemlidir.

Okumanın dijital hale gelmesi, ekrandan yapılan okuma, kütüphanelerin kullanım biçiminin değişmesi, imgeye dayalı kültür ve görsel duyunun hâkim olduğu dijital okumalar günümüzde bireylerin yaşamlarının önemli kısmında yer almaktadır. Bu bağlamda toplumların 21. yüzyıl hedeflerine ulaşabilmek için dijital yeterliliklere sahip bir işgücü potansiyeli oluşturması gerekmektedir. Toplumun bu hedeflere ulaşması görevinde aktif rolü olan meslek gruplarının başında ise öğretmenlik gelmektedir (Demirci, 2021). Gelişen teknoloji, eğitim alanında öğretmen ve öğrencilerin sahip olmaları gereken becerilerini değiştirmekte; bilgiye ulaşabilen, bilgiyi içselleştirebilen ve yeni bilgi

üretebilen, içerik hazırlayabilen eğitimcilerle olan ihtiyacın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kendini güncelleme ve yeniliklere açık olma ise bireylerin genelde okuryazar olmalarıyla, özelde ise dijital okuma becerilerine sahip olabilmeleri ile mümkündür. Dijitalleşme sürecini yakından takip etmek bir eğitimci olarak öğretmenlerin öncelikle edinmesi gereken becerilerdir. Öğretmenlerin dijital ortamların okuma eğitiminde kullanılmasına, dijital metinleri okuma alışkanlığı kazandırılmasına, geleneksel basılı materyalleri okuma ile dijital okuma arasındaki farklılıkları öğrencilere göstermelerine, dijital okuma becerilerini nasıl geliştirecekleri konusunda öğrencilere yardımcı olmalarına; kısaca öğrencilerin dijital okuma kültürü kazanmalarına katkıları dijital çağda son derece gerekli ve önemlidir. Dijital eğitim ortamlarının en önemli paydaşlardan biri olan öğretmenlerin dijital okumayı eğitim öğretim ortamlarında ve bireysel hayatlarında ne düzeyde kullandıklarının bilinmesi dijital eğitimin gelişimi açısından son derece önemlidir. Öğretmenlerin ve geleceğin öğretmeni olacak öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları ve kültürleri öğretim yaklaşımlarını belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Dijital ortamlarda okumayı tercih eden öğretmenlerin öğretim sürecinde dijital kaynaklardan sıklıkla yararlanacağı; benzer şekilde, basılı materyalleri tercih eden öğretmenlerin ise öğretim sürecinde bu tür kaynakları daha sıklıkla kullanacakları kuvvetle muhtemeldir. Başka bir ifadeyle öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının sahip oldukları okuma kültürü, sınıf içindeki öğretim uygulamalarına da doğrudan yansımaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının okuma kültürünün belirlenmesi ve değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Geleneksel okuma kültürü ile yetişmiş ve dijital yeniliklere açık öğretmenler ile dijital yeniliklerin içerisinde yetiştirilmiş öğretmen adaylarının dijital okuma kültürlerinin araştırılması dijitalleşen dünyada ülkemiz eğitim sistemine sağlayacağı katkı açısından oldukça önemlidir. Alanyazın incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ile ilgili araştırmaların mevcut olduğu, ancak dijital okuma kültürleri ile ilgili yeterli araştırmanın olmadığı görülmüştür. Bu bağlamda bu çalışmanın sınıf öğretmenleri ve öğretmen adaylarının dijital okuma kültürlerinin gelişimine katkı sağlayacağı ve daha sonraki süreçte yapılacak olan çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde üniversite öğrencilerinin, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık becerilerinin farklı boyutlarına odaklanan çeşitli araştırmalar yapıldığı dikkat çekmektedir. Odabaş, Odabaş ve Sevmez (2018) tarafından yapılan çalışmada lisans öğrencilerinin dijital okuma kültürü ve öğrencilerin okuma tercihleri saptamaya çalışılmıştır. Akçaoğlu Saydım (2017) çalışmasında ilkökul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenlerin dijital okumayı hem bireysel hem de eğitim öğretim ortamlarında ne düzeyde kullandıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Aksoy, Karabay ve Aksoy (2021) ve Arslan (2019) sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık becerilerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Öğretmen adaylarıyla yapılan çalışmalara bakıldığında ise Yunlu (2023) tarafından yapılan sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma tutumlarının dijital okuryazarlıklarını yordama gücü; Budak (2019), Çıvğın (2020), Kaya Özgül, Aktaş ve Çetinkaya (2023), Şahenk Erkan ve Balaban Dağal (2018), Yontar (2019) ve Yılmaz (2021) tarafından yapılan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık beceri düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan çalışmalar dikkat çekmektedir. Türe (2021) çalışmasında dijital okuryazarlığın olumlu ve olumsuz yönlerini araştırmıştır. Susar Kırmızı ve Yurdakal (2021) öğretmen adaylarının dijital okumaya ilişkin tutumlarını değerlendirmiş; Şahenk Erkan ve Balaban Dağal (2018) ise öğretmen adaylarının dijital okuma yazma ile ilgili görüşlerini incelemiştir. Yapılan çalışmalar bütüncül bir biçimde incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital okuma kültürünü belirlemeyi amaçlayan bir çalışmaya doğrudan rastlanmamıştır. Bu çalışma alanda yapılan diğer çalışmalardan farklı olarak karma yöntemi benimsemesi, öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital okuma kültürüne ilişkin bütüncül tabloyu ortaya koyması bakımından diğer çalışmalardan farklı bir özellik sergilemektedir. Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma kültürlerinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenleri ve öğretmen adaylarının dijital okuma alışkanlıkları nasıldır?
2. Öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital okuma kültürüne ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının tercih ettikleri okuma türü ve gerekçeleri nelerdir?

4. Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital ortamlarda okudukları metin türleri nelerdir?
5. Katılımcıların dijital metinleri tercih ettikleri durumlar nelerdir?
6. Dijital okuma ve basılı metinleri okuma arasındaki farklar ve etkililiğine ilişkin katılımcıların görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma kültürlerinin araştırılmasını amaçlayan bu çalışmada nicel ve nitel verilerin bir arada kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem araştırması, bir fenomenin net bir şekilde anlaşılmasını sağlamak için nicel ve nitel sonuçları birbirini tamamlar nitelikte sentezlemek; nicel sonuçlarla nitel bulguları açıklamak ve bir sistemde pek çok seviyeyi bir arada karşılaştırabilmek şeklinde tanımlanmaktadır (Creswell ve Clark, 2015). Sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma kültürlerini araştırmak amacıyla “eşzamanlı karma yöntem örnekleme yolu” izlenmiştir. Bu örnekleme türü araştırmacının, çalışmanın nicel ve nitel bileşenlerinden ayrı ayrı elde ettiği sonuçları üçgenlemesine ve böylece tek bir çalışma içinde bulguları doğrulama, destekleme veya çapraz geçerliğinin sağlanmasına fırsat verir (Creswell vd., 2003; akt: Baki ve Gökçek, 2012).

Çalışmada sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma kültürleri nicel ve nitel boyutlarda aynı anda incelenmiş ve birbirlerinden bağımsız olarak analiz edilmiştir. Bu desende nitel ve nicel yöntemler birlikte kullanılmış, araştırma soruları ile ilgili doğrudan veriler elde edilmiş, veriler arasında karşılaştırmalar ve bütünleştirmeler yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Konya’da görev yapan sınıf öğretmenleri ile Selçuk ve Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dallarında öğrenim gören sınıf öğretmeni adayları oluşturmuştur. Araştırmaya katılan öğretmen ve öğretmen adaylarının demografik özellikleri tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırma Katılımcılarını Demografik Özellikleri

Katılımcı grubu	Demografik değişkenler	f
Öğretmen adayları	Cinsiyet	
	Kadın	75
	Erkek	75
	Toplam	150
	Öğrenim görülen sınıf düzeyi	
	1.sınıf	35
	2.sınıf	35
	3.sınıf	43
	4.sınıf	37
	Öğretmen	Cinsiyet
Kadın		201
Erkek		199
Toplam		400
Yaş		
20-25		23
26-30		56
31-40		119
41-50		129
51 ve üzeri		73
Mesleki deneyim		
0-5 yıl		37
6-10 yıl		56
11-15 yıl		69
16-20 yıl		75
21-25 yıl		94
25 yıl ve üzeri		69
Eğitim düzeyi		
Lisans	294	
Yüksek lisans	93	
Doktora	11	
Diğer	2	

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya 75 kadın 75 erkek olmak üzere 150 öğretmen adayları ve 199 erkek, 201 kadın olmak üzere 400 sınıf öğretmeni katılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu (f=43) 3. sınıfta öğrenim görmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu 41-50 yaş aralığındadır. Öğretmenlerin eğitim düzeylerine ilişkin veriler incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (f=294) lisans ve yüksek lisans (f=93) mezunu olduğu görülmektedir. Sınıf düzeyleri incelendiğinde ise öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (f=124) 4. sınıfta öğretim yaptığı görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Nicel Veri Toplama Aracı

Nicel verileri toplamak amacıyla birinci araştırmacı tarafından dijital okuma kültürü anketi geliştirilmiştir. Anket hazırlanırken geniş bir alanyazın incelemesi yapılmış, alanyazında bu konuda mevcut olan çalışmalar ve geliştirilen ölçek ve anketler incelenmiştir. Anketin hazırlanma sürecinde Akçaoğlu Saydım (2017) tarafından öğretmenlerin dijital okuma kültürünü ortaya çıkarmak amacıyla geliştirilen anketten de yararlanılarak bu

araştırmada kullanılacak anket sorularını hazırlamak amacıyla bir madde havuzu oluşturulmuştur. Hazırlanan taslak anket görünüş, kapsam ve dil geçerliği bakımından incelenmek üzere üç farklı üniversitede görev yapan öğretmen üyelerine gönderilerek uzman görüşleri alınmıştır. Ayrıca anket maddelerinin anlaşılabilirliğini ortaya koymak amacıyla pilot bir uygulama yapılmıştır. Oluşturulan taslak anket Konya il merkezinde görev yapan ve araştırmanın çalışma grubuna dahil edilmeyen 10 sınıf öğretmeni ve farklı bir üniversitede öğrenim görmekte olan 5 sınıf öğretmeni adayına incelettirilmiş, anlaşılmayan ya da örtüşen maddeler üzerinde tartışılmıştır. Alınan uzman görüşleri ve yapılan pilot çalışmalar doğrultusunda anket maddeleri yeniden gözden geçirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılarak ankete son hali verilmiştir.

Anketin birinci bölümünde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular; ikinci bölümünde ise katılımcıların dijital okumaya ilişkin kültürlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan evet/hayır, çoktan seçmeli ve açık uçlu soru türünden oluşan sorular bulunmaktadır. Üçüncü bölüm dijital okuma ile ilgili katılımcıların inanç, düşünce ve tutumlarını ortaya çıkarmayı amaçlayan 31 maddelik likert ölçeğine dayalı anket sorularından oluşmaktadır. Madde yanıtlanma alanında 5'li puanlama anahtarı kullanılmıştır. Anket maddelerine verilen yanıtlar "Hiç Katılmıyorum (5), Az Katılıyorum (4), Kısmen Katılıyorum (3), Katılıyorum (2), Kesinlikle Katılıyorum (1)" ifadelerinden oluşmaktadır.

Nitel Veri Toplama Aracı

Araştırmanın nitel verilerinin toplanması sürecinde ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların dijital okuma kültürlerini ortaya çıkarmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmıştır. Alanyazın incelemesi sonucunda biri sınıf öğretmenleri diğeri ise sınıf öğretmeni adaylarının dijital okumaya ilişkin görüşlerini almaya yönelik iki adet yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formlarında katılımcıların dijital okumaya ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan 6 soru yer almaktadır. Görüşme formları hazırlandıktan sonra dil ve kapsam geçerliğini ölçmek amacıyla iki alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen değerlendirmeler doğrultusunda görüşme formlarına son hali verilmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için öncelikle Milli Eğitim Müdürlüğünden ve gerekli birimlerden izinler alınmıştır. Araştırmanın nitel verilerinin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşmeler 1 Nisan 2022 ve 31 Mayıs 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Nicel veri toplama sürecinde kullanılan anketler ise 1 Mayıs 2022 ve 1 Eylül 2022 tarihleri arasında öğretmen adaylarına ve sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. Nitel veriler toplanmadan önce görüşme yapılacak sınıf öğretmenleri ve öğretmen adayları belirlenmiştir. Bu süreçte görüşme yapılacak sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının gönüllü olmasına dikkat edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinden veri toplamaya başlamadan önce, okul idaresi ve sınıf öğretmenleri ile toplantı yapılmış, araştırmanın amacı ve ne kadar süreceği hakkında bilgiler verilmiştir. Öğretmenlerle yapılan toplantılar sonrasında randevular alınmış, öğretmenlerin uygun olduğu gün ve saatler belirlenmiştir. Görüşmeler sırasında katılımcı bilgilerinin gizli tutulacağı güvencesi verilmiş ve bilgilendirilmiş onam formu imzalatılmıştır. Araştırmada 1, 2, 3 ve 4. sınıf kademelerinde görev alan öğretmenler gönüllülük esasına uygun olarak seçilmiştir. Öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen görüşmelerde de aynı prosedürler izlenmiş, öğretmen adaylarına araştırmanın amacı ve ne kadar süreceği hakkında bilgiler verilmiş ve gizlilik ilkesine bağlı kalınacağı belirtilerek bilgilendirilmiş onam formu imzalatılmıştır. Görüşmeler öğretmen adaylarının ders saatleri dışında kalan zamanlarda; öğretmenlerin ise boş derslerinde idareden gerekli izinler alınarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ses kaydı alınarak yapılmış, böylece veri kaybı önlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada katılımcıların isimleri etik nedenlerden dolayı kullanılmamıştır. Öğretmenler "YT, NK, AA,..." gibi isim ve soy isimlerinin baş harfleri ile, öğretmen adayları ise "Ö1, Ö2, Ö3,..." şeklinde kodlanmıştır. Nicel verilerin toplanmasında "Google Forms" aracılığı ile hazırlanan anket soruları öğretmen adayları ve öğretmenlere link olarak gönderilmiş, araştırmanın amacı açıklanmış, katılımcı bilgilerinin gizli tutulacağı güvencesi verilmiştir. Yüz yüze ya da telefon aracılığıyla anketle ilgili katılımcılara bilgilendirme yapılmış ve gönüllü sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni

adaylarının anketi doldurmaları sağlanmıştır. Anket soruları hazırlanırken her sorunun cevaplanması zorunlu seçeneği aktif edilmiş, böylece katılımcıların her soruyu cevaplamaları sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Nicel Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel bulgularının analizi kapsamında öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital okuma kültürü anketindeki maddelerin her biri için katılma düzeylerine yönelik frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir. Analizler SPSS yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Nitel Verilerin Analizi

Araştırmanın nitel verilerinin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Veri analizi öncesinde katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin ses kayıtlarının dökümleri sağlanmıştır. Dökümü yapılan veriler birkaç kez okunarak incelenmiş ve ardından çözümlenmiştir. İçerik analizi sürecinde öncelikle veriler kodlanmış ve temalar bulunmuştur, ardından kodlar ve temalar düzenlenmiş, bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital okuma kültürlerine ilişkin nitel veriler "tercih edilen okuma türü ve gerekçeleri", "dijital ortamlarda okunan metin türleri", "dijital metinlerin tercih edildiği durum/zamanlar", "dijital okuma-basılı metinleri okuma arasındaki farklar ve etkililiği", olmak üzere 4 ana tema altında toplanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel verilerin iç geçerliğini sağlamak amacıyla katılımcı teyidi ve meslektaş değerlendirmesinden yararlanılmış; dış geçerliği için araştırmada izlenen süreçler açık bir biçimde ifade edilmiştir. Araştırmanın dış güvenilirliğini sağlamak amacıyla çalışmanın yöntemi ve aşamaları açıklanmış, katılımcılara onam formu imzalatılmış; iç güvenilirliği sağlamak amacıyla ise verilerin analizinde birden fazla araştırmacı görev alarak içerik analizini karşılaştırmalı olarak gerçekleştirmiştir. Oluşturulan kod ve kategorilere ilişkin iç tutarlılığı belirlemek için Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen "Güvenirlik = Görüş birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)" formülü kullanılmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda sınıf öğretmenlerine ilişkin görüşme verilerinin analizinin güvenilirliği %84.2, sınıf öğretmeni adaylarının görüşme verilerinin analizinin güvenilirliği %80.6; çalışmanın iç tutarlık ortalaması %82,4 bulunmuş ve çalışma güvenilir kabul edilmiştir. Ayrıca bulguların sunumunda katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak güvenilirlik artırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın nicel verilerinin geçerliğini sağlamak amacıyla veri toplama araçları ve geliştirilme süreçleri, veri analiz süreçleri, örneklem (katılımcı grubu) özellikleri, ayrıntılı bir biçimde açıklanmaya çalışılmıştır. Anketin hazırlanma sürecinde öncelikle oluşturulan anket taslağı yazım ve imla kuralları açısından iki Türkçe öğretmenin görüşüne sunulmuştur. Ardından, hazırlanan anket taslağında yer alan maddelerin gereksinim duyulan olgusal/yargısal verileri kapsamada ve toplamada ne kadar yeterli olduğunu ortaya koymak amacıyla (kapsam geçerliği) (Büyüköztürk, 2005) bir uzman değerlendirme formu oluşturulmuş ve oluşturulan formlarla birlikte anketler üç farklı üniversitede görev yapan öğretim üyelerinin görüşüne sunulmuştur. Uzmanların oluşturulan anket sorularının anlaşılabilirliği, işlevselliği ve amaca uygunluğuna ilişkin görüşleri alınmış, alınan görüşler doğrultusunda yapılan düzeltmeler ve düzenlemelerle anketin kapsam geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Daha sonra oluşturulan anket formu Konya il merkezinde görev yapan ve araştırmanın çalışma grubuna dahil edilmeyen 10 sınıf öğretmeni ve farklı bir üniversitede öğrenim görmekte olan 5 sınıf öğretmeni adayına incelettirilmiş, anlaşılmayan ya da örtüşen maddeler üzerinde tartışılmıştır. Alınan uzman görüşleri ve yapılan pilot çalışmalar doğrultusunda anket maddeleri yeniden gözden geçirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılarak anketlere son hali verilmiştir.

Araştırmanın Etik İzinleri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi:11.02.2022

BULGULAR

Araştırmanın bulguları öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının dijital okuma kültürlerine ilişkin nicel bulgular ve nitel bulgular olmak üzere iki alt başlık altında sunulmuştur.

Sınıf Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Dijital Okuma Kültürüne Ait Nicel Bulgular

Araştırma katılımcılarının dijital okuma alışkanlıklarına ilişkin betimsel veriler tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcılarının Dijital Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Betimsel Veriler

Dijital cihazlar aracılığıyla okuma yapma durumları	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Öğretmen adayı	98	65,3	52	34,7
Öğretmen	382	95,5	18	4,5
Dijital Cihazlarla Okuma Yapma Gerekçeleri	Öğretmen adayı		Öğretmen	
	f	%	f	%
Daha güncel bilgiler içermesi	26	17,3	55	13,8
Bilgiye kolay erişim sağlaması	56	37,3	202	50,5
Kâğıt israfını önlemesi	19	12,7	21	5,3
Daha fazla bilgiye erişim olanağı sağlaması	22	14,7	93	23,3
Daha ekonomik olması	22	14,7	18	4,5
Okunan metnin yazı boyutunun ayarlanabilmesi	1	,7	5	1,3
Diğer	3	2,0	6	1,5
Dijital okuma sürecinde kullanılan cihazlar				
Akıllı telefon	72	48,0	247	61,8
Dizüstü Bilgisayar	29	19,3	88	22,0
Tablet	24	16,0	34	8,5
Notebook	22	14,7	22	5,5
Diğer	3	2,0	9	2,3
Dijital araçlar üzerinde en fazla okuma yapılan içerikler ve ortamlar				
Sosyal medya içerikleri	63	42,0	129	32,3
Gazete ve dergiler	26	17,3	108	27,0
Ders kitapları ve makaleler	42	28,0	97	24,3
Web sitelerindeki içerikler	19	12,7	62	15,5
Diğer	-	-	4	1,0

Tablo 2’deki veriler, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin dijital cihazlar aracılığıyla okuma yapma eğilimlerini, bu eğilimlerin sebeplerini ve hangi cihazları tercih ettiklerini ayrıntılı bir şekilde göstermektedir. Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının %65,3’ü (f=98) öğretmenlerin ise %95,5’i (f=382) dijital cihazlar aracılığı ile okuma yaptığını belirtmiştir. Tablo 2’den de anlaşılacağı üzere hem öğretmen adayları hem de öğretmenlerin büyük çoğunluğu dijital cihazlar aracılığı ile okuma yapmaktadır.

Dijital cihazlarla okuma yapma gerekçeleri incelendiğinde öğretmen adaylarının %17,3’ü (f=26), öğretmenlerin ise %13,8’i (f=55) dijital cihazların daha güncel bilgiler içermesi nedeniyle bu okuma türünü tercih ettiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının %37,3’ü (f=56) ve öğretmenlerin %50,5’i (f=202) bilgiye kolay erişim sağlanmasını dijital cihazlarla okuma yapmalarına gerekçe göstermektedir. Öğretmen adaylarının %12,7’si (f=19) ve öğretmenlerin %5,3’ü (f=21) dijital cihazlarla okuma yapma gerekçelerini kâğıt israfının önlenmesi olarak belirtirken öğretmen adaylarının %14,7’si (f=22) ve öğretmenlerin %23,3’ü (f=93) dijital cihazlarla okuma gerekçelerini daha fazla bilgiye erişim olanağı sağlaması olarak belirtmektedirler. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %14,7’si (f=22) ve öğretmenlerin %4,5’i (f=18) daha ekonomik olmasını dijital cihazdan okuma yapma nedenleri olarak göstermiştir. Tablo 3’teki veriler incelendiğinde katılımcıların dijital cihazlardan okuma yapmalarının en çok tercih edilen nedeninin bilgiye kolay erişim sağlaması seçeneği olduğu görülmektedir.

Katılımcıların dijital okuma sürecinde en fazla kullandıkları cihaz akıllı telefon (öğretmen adayı= %48; f=72; öğretmen=%61,8; f=247) ve dizüstü bilgisayardır (öğretmen adayı=%19,3; f=29; öğretmen=%88; f= 22.0). Bunun sebebinin akıllı telefonların sürekli yanlarında taşıma kolaylığı ve kullanım pratikliği olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların dijital araçlar üzerinden okuma yaptıkları içeriklerden birisi sosyal medya içerikleridir. Sosyal medyayı öğretmen adaylarının %42'sinin (f=63); öğretmenlerin ise %32,3'ünün (f=129) tercih ettiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının %17,3'ü (f=26), öğretmenlerin %27'si (f=108) gazete ve dergileri dijital ortamda okumayı tercih etmektedirler. Tablodaki verilerden yola çıkarak öğretmen adaylarının sosyal medyadan sonra en fazla dijital okuma yaptıkları içerikler arasında ders kitapları ve makaleler (%28,0; f=42) gelmektedir. Öğretmenlerden diğer seçeneğini işaretleyenler sosyal medya kategorisinden biri olan whatsapp'ı kullandıklarını ayrıntı olarak belirtmişlerdir. Tablo 5'ten anlaşılacağı üzere hem öğretmen adayları hem de öğretmenler tarafından dijital ortamda en çok okuma yapılan içerik ve ortamın sosyal medya olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının dijital okuma kültürüne ilişkin görüşleri tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Dijital Okuma Kültürüne İlişkin Görüşleri

Dijital Okuma Kültürü	1		2		3		4		5	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Okumayı basılı materyallerden yaptığımda kâğıda dokunmak, kitabın kokusunu almak bana mutluluk verir.	88	58,67	16	10,67	9	6,00	29	19,33	8	5,33
2. Dijital okuma daha pratik, güncel ve kolaylıkla yapılabilir bir okuma türüdür.	60	40,00	35	23,33	17	11,33	33	22,00	5	3,33
3. Basılı materyallerden altını çizerek okumak okuduğumu anlamamı sağlar.	70	46,67	20	13,33	14	9,33	35	23,33	11	7,33
4. Dijital okuma yaparken gözlerim daha çabuk yoruluyor.	48	32,00	44	29,33	45	30,00	6	4,00	7	4,67
5. Dijital okuma yaptığımda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.	39	26,00	18	12,00	18	12,00	59	39,33	16	10,67
6. Basılı materyallerden okuduğumda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.	62	41,33	32	21,33	11	7,33	38	25,33	7	4,67
7. Basılı materyalleri gittiğim yere götürmek bazen güç olurken dijital metinlerde böyle bir sorun yaşamıyorum.	55	36,67	47	31,33	38	25,33	8	5,33	2	1,33
8. Dijital okumada pek çok alternatifi (farklı farklı kaynakları) aynı anda değerlendirebiliyorum.	54	36,00	54	36,00	36	24,00	6	4,00	0	0,00
9. Basılı materyallerin birkaç tanesini yanımda taşımakta güçlük çekerim.	56	37,33	62	41,33	25	16,67	5	3,33	2	1,33
10. Dijital kaynaktan okuma yapmak bana monoton gelir.	26	17,33	27	18,00	22	14,67	45	30,00	30	20,00
11. Basılı materyallerden okuma yapmak bana çok sıkıcı gelir.	39	26,00	18	12,00	6	4,00	46	30,67	41	27,33
12. Bir yazıyı dijital ortamda okumak ile basılı ortamda okumak arasında fark yoktur.	13	8,67	17	11,33	21	14,00	64	42,67	35	23,33
13. Dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamak daha kolaydır.	66	44,00	43	28,67	30	20,00	10	6,67	1	0,67

14. Basılı materyallerde altını çizerek ve not alarak okumayı dijital metinlere tercih ederim.	69	46,00	25	16,67	13	8,67	36	24,00	7	4,67
15. Dijital okuma yaparken içeriğe odaklanmakta güçlük çekerim.	24	16,00	42	28,00	33	22,00	37	24,67	14	9,33
16. Basılı materyallerden okuma yaparken adeta metnin içinde kaybolurum. Zamanın nasıl aktığını bilmem.	61	40,67	30	20,00	17	11,33	31	20,67	11	7,33
17. Dijital okuma yaparken telefonuma gelen e-posta ve mesajlar dikkatimi dağıtır.	39	26,00	62	41,33	30	20,00	9	6,00	10	6,67
18. Dijital metinlerde görseller sunumlar daha çok ilgimi çeker.	47	31,33	52	34,67	44	29,33	3	2,00	4	2,67
19. Basılı materyallerde daha hızlı okuma yapabilirim.	55	36,67	35	23,33	13	8,67	40	26,67	7	4,67
20. Dijital metinleri okuduktan sonra basılı metinler artık ilgimi çekmiyor.	39	26,00	9	6,00	13	8,67	52	34,67	37	24,67
21. Okuma alışkanlığı kazanmamda dijital metinlerin etkisi oldukça fazladır.	42	28,00	18	12,00	18	12,00	52	34,67	20	13,33
22. Okuma alışkanlığı kazanmamda basılı materyallerin etkisi oldukça fazladır.	66	44,00	30	20,00	16	10,67	32	21,33	6	4,00
23. Dijital metinlerde yazı büyüklüğünü ayarlayabiliyor olmak basılı metinlerde elde edemeyeceğim bir özellik olduğu için dijital metinler tercih sebebidir.	31	20,67	46	30,67	35	23,33	27	18,00	11	7,33
24. Kendi kütüphanemi oluşturmak ve kitaplığımı zenginleştirmek basılı materyalleri tercih etme sebebidir.	63	42,00	20	13,33	17	11,33	43	28,67	7	4,67
25. Dijital metinlerdeki bilginin daha güncel ve güvenilir olduğunu düşünürüm.	44	29,33	29	19,33	37	24,67	28	18,67	12	8,00
26. Dijital metinler okuma isteğimi artırır.	30	20,00	31	20,67	23	15,33	47	31,33	19	12,67
27. Basılı metinlerde dijital metinlere göre daha uzun süre okuma yapabilirim.	70	46,67	25	16,67	14	9,33	36	24,00	5	3,33
28. Dijital teknolojileri kullanarak okumak bana zevk verir.	36	24,00	32	21,33	31	20,67	41	27,33	10	6,67
29. Metinleri dijital teknolojileri kullanarak okumayı tercih ederim.	31	20,67	33	22,00	33	22,00	40	26,67	13	8,67
30. Basılı metinlerden okumak okuduğumu hatırlamama katkı sağlar.	67	44,67	23	15,33	17	11,33	37	24,67	6	4,00
31. Dijital metinlerden okuma okuma hızımı azaltıyor.	42	28,00	23	15,33	25	16,67	46	30,67	14	9,33

Tablo 3 genel olarak incelendiğinde öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun okumayı basılı materyallerden yaptıklarında daha mutlu oldukları (%58,67), basılı materyallerde okumanın okuduğunu anlamaya

(%46,67) ve hızlı okumaya katkı sağladığı (%36,67) , bu okuma türünde okunanların daha uzun süre akılda kaldığı (%41,33), basılı materyallerde altını çizerek ve not alarak okumanın dijital metinlere göre tercih nedeni olduğu (%46,00), okuma alışkanlığı kazanmada basılı metinlerle okumanın etkisinin daha fazla olduğu (%44,00), basılı metinlerde dijital metinlere göre daha uzun süre okuma yapılabildiğine (%46,67) ilişkin maddelere “kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamanın daha kolay olduğuna (%44,00) ve dijital metinlerdeki bilginin daha güncel ve güvenilir olduğuna (%29,33) ilişkin maddelere öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu “kesinlikle katılıyorum” biçiminde yanıtlar verilmiştir. Buna karşın öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun “Bir yazıyı dijital ortamda okumak ile basılı ortamda okumak arasında fark yoktur” (42,67), “Dijital metinlerden okuma okuma hızımı azaltıyor” (%30,67), “Dijital metinler okuma isteğimi artırır” (%31,33) ve “Okuma alışkanlığı kazanmamda dijital metinlerin etkisi oldukça fazladır” (%34,67) maddelerine ise “katılmıyorum” yanıtını verdiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 4’te öğretmenlerin dijital okuma kültürü anket maddelerinin her birinin kategorilerine katılma düzeylerine yönelik frekans ve yüzde değerleri verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Dijital Okuma Kültürüne İlişkin Görüşleri

Dijital Okuma Kültürü	1		2		3		4		5	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Okumayı basılı materyallerden yaptığımda kâğıda dokunmak, kitabın kokusunu almak bana mutluluk verir.	184	46,00	90	22,50	41	10,25	76	19,00	9	2,25
2. Dijital okuma daha pratik, güncel ve kolaylıkla yapılabilir bir okuma türüdür.	206	51,50	129	32,25	42	10,50	17	4,25	6	1,50
3. Basılı materyallerden altını çizerek okumak okuduğumu anlamamı sağlar.	154	38,50	96	24,00	56	14,00	82	20,50	12	3,00
4. Dijital okuma yaparken gözlerim daha çabuk yoruluyor.	174	43,50	110	27,50	94	23,50	16	4,00	6	1,50
5. Dijital okuma yaptığımda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.	99	24,75	96	24,00	114	28,50	66	16,50	25	6,25
6. Basılı materyallerden okuduğumda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor.	134	33,50	107	26,75	52	13,00	95	23,75	12	3,00
7. Basılı materyalleri gittiğim yere götürmek bazen güç olurken dijital metinlerde böyle bir sorun yaşamıyorum.	206	51,50	126	31,50	47	11,75	16	4,00	5	1,25
8. Dijital okumada pek çok alternatifi (farklı farklı kaynakları) aynı anda değerlendirebiliyorum.	204	51,00	152	38,00	34	8,50	8	2,00	2	0,50
9. Basılı materyallerin birkaç tanesini yanımda taşımakta güçlük çekerim.	164	41,00	154	38,50	61	15,25	14	3,50	7	1,75
10. Dijital kaynaktan okuma yapmak bana monoton gelir.	59	14,75	74	18,50	92	23,00	101	25,25	74	18,50
11. Basılı materyallerden okuma yapmak bana çok sıkıcı gelir.	72	18,00	82	20,50	56	14,00	90	22,50	100	25,00
12. Bir yazıyı dijital ortamda okumak ile basılı ortamda okumak arasında fark yoktur.	40	10,00	64	16,00	76	19,00	138	34,50	82	20,50
13. Dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamak daha kolaydır.	231	57,75	114	28,50	38	9,50	9	2,25	8	2,00
14. Basılı materyallerde altını çizerek ve not alarak okumayı dijital metinlere tercih ederim.	131	32,75	89	22,25	67	16,75	95	23,75	18	4,50
15. Dijital okuma yaparken içeriğe odaklanmakta güçlük çekerim.	67	16,75	94	23,50	104	26,00	93	23,25	42	10,50
16. Basılı materyallerden okuma yaparken adeta metnin içinde	128	32,00	109	27,25	52	13,00	94	23,50	17	4,25

kaybolurum. Zamanın nasıl aktığını bilmem.										
17. Dijital okuma yaparken telefonuma gelen e-posta ve mesajlar dikkatimi dağıtır.	116	29,00	122	30,50	106	26,50	32	8,00	24	6,00
18. Dijital metinlerde görseller sunumlar daha çok ilgimi çeker.	122	30,50	167	41,75	72	18,00	30	7,50	9	2,25
19. Basılı materyallerde daha hızlı okuma yapabilirim.	138	34,50	100	25,00	54	13,50	98	24,50	10	2,50
20. Dijital metinleri okuduktan sonra basılı metinler artık ilgimi çekmiyor.	103	25,75	63	15,75	58	14,50	97	24,25	79	19,75
21. Okuma alışkanlığı kazanmamda dijital metinlerin etkisi oldukça fazladır.	110	27,50	71	17,75	56	14,00	92	23,00	71	17,75
22. Okuma alışkanlığı kazanmamda basılı materyallerin etkisi oldukça fazladır.	161	40,25	95	23,75	38	9,50	95	23,75	11	2,75
23. Dijital metinlerde yazı büyüklüğünü ayarlayabiliyor olmak basılı metinlerde elde edemeyeceğim bir özellik olduğu için dijital metinler tercih sebebidir.	128	32,00	118	29,50	88	22,00	45	11,25	21	5,25
24. Kendi kütüphanemi oluşturmak ve kitaplığımı zenginleştirmek basılı materyalleri tercih etme sebebidir.	128	32,00	104	26,00	52	13,00	91	22,75	25	6,25
25. Dijital metinlerdeki bilginin daha güncel ve güvenilir olduğunu düşünürüm.	129	32,25	104	26,00	93	23,25	46	11,50	28	7,00
26. Dijital metinler okuma isteğimi artırır.	109	27,25	93	23,25	98	24,50	73	18,25	27	6,75
27. Basılı metinlerde dijital metinlere göre daha uzun süre okuma yapabilirim.	138	34,50	111	27,75	44	11,00	93	23,25	14	3,50
28. Dijital teknolojileri kullanarak okumak bana zevk verir.	132	33,00	90	22,50	98	24,50	53	13,25	27	6,75
29. Metinleri dijital teknolojileri kullanarak okumayı tercih ederim.	116	29,00	105	26,25	88	22,00	65	16,25	26	6,50
30. Basılı metinlerden okumak okuduğumu hatırlamama katkı sağlıyor.	136	34,00	108	27,00	58	14,50	85	21,25	13	3,25
31. Dijital metinlerden okuma okuma hızımı azaltıyor.	78	19,50	72	18,00	81	20,25	131	32,75	38	9,50

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (f=206; %51,5) "Dijital okuma daha pratik, güncel ve kolaylıkla yapılabilir bir okuma türüdür."; "Basılı materyalleri gittiğim yere götürmek bazen güç olurken dijital metinlerde böyle bir sorun yaşamıyorum." (f=206;%51,50); "Dijital okumada pek çok alternatifi (farklı farklı kaynakları) aynı anda değerlendirebiliyorum."; "Basılı materyallerin birkaç tanesini yanımda taşımakta güçlük çekerim." (f=164; %41); "Dijital ortamda yazılı metni saklayıp kopyalamak daha kolaydır." (f=231; %57,75); "Basılı materyallerde daha hızlı okuma yapabilirim." (f=138; %34,50); "Okuma alışkanlığı kazanmamda basılı metinlerin etkisi oldukça fazladır." (f=161; %40,25); "Dijital metinlerde yazı büyüklüğünü ayarlayabiliyor olmak basılı metinlerde elde edemeyeceğim bir özellik olduğu için dijital metinler tercih sebebidir." (f=128; %32); "Dijital metinlerdeki bilginin daha güncel ve güvenilir olduğunu düşünürüm." (f=129; %32,25); "Dijital metinler okuma isteğimi artırır." (f=109; %27,25); "Dijital teknolojileri kullanarak okumak bana zevk verir." (f=132; %33); "Metinleri dijital teknolojileri kullanarak okumayı tercih ederim." (f=116; %29) maddelerine öğretmenlerin çoğunlukla verdikleri cevap "kesinlikle katılıyorum" olmuştur. Bu maddelerden anlaşılacağı gibi öğretmenlerin yarısından fazlası dijital okumayı tercih etmektedir. Ayrıca dijital metinleri taşıma ve dijital metinlerde aynı anda pek çok farklı kaynaktan okuma yapılabilmesi kolaylığı öğretmenlerin dijital okumayı tercih sebepleri olarak anlaşılabilir.

"Dijital okuma yaptığımda okuduklarım daha uzun süre aklımda kalıyor." maddesine öğretmenlerin en çok verdikleri yanıt (f=114;%28,50) "kısmen katılıyorum" olmuştur. "Dijital kaynaktan okuma yapmak bana monoton gelir." maddesinde öğretmenlerin büyük çoğunluğu (f=101; %25,25) "katılmıyorum" seçeneğini işaretlemiştir.

“Dijital okuma yaparken içeriğe odaklanmakta güçlük çekerim.” maddesine öğretmenlerin büyük çoğunluğu (f=94; %23,50) “katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu sonuç basılı okumayı tercih eden öğretmenlerin dijital okumayı tercih etmeme sebeplerinden birisi olarak anlaşılabilir. “Dijital metinlerde görseller, sunumlar daha çok ilgimi çeker.” maddesine öğretmenler çoğunlukla (f=167; % 41,75) “katılıyorum” cevabını vermişlerdir. “Dijital metinlerden okumak okuma hızımı azaltıyor.” maddesine öğretmenler çoğunlukla (f=131; %32,75) “katılmıyorum” cevabını vermiştir. Bu yanıtlardan anlaşılacağı gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu dijital okuma yapmayı basılı metinlere göre daha fazla tercih etmektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Dijital Okuma Kültürüne Ait Nitel Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının dijital okuma kültürlerine ilişkin nitel bulgular aşağıda yer almaktadır. Dijital okuma kültürüne ilişkin görüşler “tercih edilen okuma türü ve gerekçeleri”, “dijital ortamlarda okunan metin türleri”, “dijital metinlerin tercih edildiği durum/zamanlar”, “dijital okuma-basılı metinleri okuma arasındaki farklar ve etkililiği” olmak üzere 4 ana tema altında toplanmıştır.

Tablo 5. Katılımcıların Tercih Ettikleri Okuma Türü ve Gerekçeleri

Dijital okumayı tercih edenler	Öğretmenler	Öğretmen adayları
Bilgiye hızlı, pratik ve detaylı ulaşmayı sağlaması	AA, DG, FÖ, GU, MA, SÖ	Ö8
Makale, bilimsel yayın, bildiri vb. okumanın pratik olması	AM, YK, ZK	-
Derste sınıf içi etkinliklerde daha dikkat çekici olması	AY, MA	-
Her türlü ortamda okuma yapılmasına fırsat sunması	FÖ, HS	-
Taşıma kolaylığı sunması	FÖ, HS	Ö5, Ö11
Dijital metinlerin çağa ayak uydurmayı kolaylaştırması	HS	-
Güncel bilgiye daha kolay ulaşmayı sağlaması	MS	-
Kâğıt israfını önlemesi	-	Ö16
Daha ekonomik olması, satın alınamayan kitapları dijitalde okuma olanağı	-	Ö15
Anahtar kelimeyi yazarak binlerce metne ulaşabilme kolaylığı	-	Ö2
Basılı metinleri okumayı tercih edenler		
Dijital metinlerde okuduğunu anlayamama hissi	AY, HÇ	Ö4, Ö20
Basılı metinlerin daha çok keyif vermesi	AA, AM, GU, YK, ZK	-
Kitaba dokunma, sayfalarının kokusunu alma hissi	EF, DG, GU, NK, RT	Ö1, Ö3, Ö7, Ö12, Ö18, Ö20
Evde kişisel kitaplık oluşturmayı sevme	EF	-
Uzun süre dijital metinlerin okunmasının yorgunluk yaratması	GU, YT	-
Dijital metinlerin beyni ve gözleri daha fazla yorması	HÇ, KÇ, NŞ	Ö1, Ö13, Ö17, Ö18
Basılı metinlerin daha doğal olduğu düşüncesi, istenen her zaman okunabilmesi	MSÖ, SÖ	-
Basılı metinlerle okumaya alışkın olma, dijitalde yabancılaşma hissi	-	Ö7, Ö9, Ö10, Ö16
Daha güvenilir olduğu hissi	-	Ö6, Ö12, Ö14, Ö16
Dijitalde bilgi kirliliği olması	-	Ö6
Dijital metinleri okurken bilgisayar ya da telefonlara gelen bildirimlerin dikkati dağıtması	-	Ö16
Hem dijitali hem basılı okumayı tercih edenler		
Basılı: basılı metinleri okuma kültürüne sahip olma ve dijital yabancılaşma hissi.	AY, AA, AM, DG, SÖ, YK	Ö9, Ö16, Ö19
Dijital: bilgiye kolay erişim, ekonomik ve güncel bilgileri içermesi		

Araştırmada yalnızca dijital okuma yapanlar, yalnızca basılı metinlerden okuma yapanlar olduğu gibi yerine ve zamanına göre her ikisini de kullandıklarını belirten öğretmenler olmuştur. Öğretmen FÖ kendisini “dijital öğretmen” olarak tanımlayarak dijital okumayı tercih etme sebebini şöyle açıklamıştır: “...dijital olanlar daha kolay, daha hızlı ulaşabiliyorum, bana zaman kazandırıyor, sürekli yanında koskocaman bir dünya taşımak gibi hissettiriyor.” Aynı şekilde öğretmen MA “Bilgiye akıllı telefon, bilgisayar ve tabletlerden ulaşımın daha kolay

olduğunu düşünüyorum.” açıklaması ile dijital metinlerden okuma yaptığını ifade etmiştir. Buna karşın basılı metinlerden vazgeçemeyen öğretmenler genellikle basılı metinleri okumaktan daha fazla keyif aldıklarını ifade ederek dijital metinlerin sağlığa uygun olmadığından yakınmışlardır. Öğretmen HÇ “Dijital metinlerin beynimi ve gözlerimi yorduğunu düşünüyorum, o yüzden okuduğuma konsantre olamıyorum” ifadelerini kullanmıştır. Öğretmen AA ise her iki metin türünü okuduğunu belirterek düşüncelerini “Yer yer değişir... Başucu kitabımsa basılı okumayı tercih ederim; bilgiye pratik, hızlı ve detaylı ulaşmam gerekirse dijital ortamda okumayı tercih ederim.” diyerek hem basılı metinleri hem dijital metinleri okumada tercih ettiğini ifade etmiştir.

Öğretmen adaylarının tercih ettikleri okuma türü ve gerekçeleri incelendiğinde tablo 5’te de görüleceği gibi basılı okuma çoğunlukla tercih edilmektedir. Basılı okumayı tercih eden öğretmen adayları gerekçelerini kitaba dokunmanın, kitabın kokusunun, okuduklarında beğendikleri yerin altını çizebilmenin onlara keyif vermesi, dijital metin okumanın gözleri ve beyni yorması, dijitalle geç tanışmaları, basılı metinlerin daha samimi, sıcak ve güvenilir gelmesi şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca dijital metinlerde okuduğunu anlayamama, bilgi kirliliği, dijital metinleri okurken bilgisayar ya da telefonlarına gelen bildirimlerin dikkati dağıtması nedeniyle basılı metinleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ö12 “Basılı metinleri tercih ediyorum. Kitaba dokunmak, sayfalarını çevirmek, kahve eşliğinde kitabımı okumak bana her zaman keyif vermiştir...” açıklamasında bulunmuştur. Öğretmen adaylarından Ö13 “Basılı metinleri daha çok tercih ediyorum çünkü uzağı göremiyorum, lens kullanıyorum ve dijital okuma gözümü çok yoruyor.” ifadelerini kullanmıştır. Bugüne kadar basılı metinlerle eğitim aldıklarını, dijitalle geç tanıştıklarını ifade eden öğretmen adayı Ö9 ise “Daha çok basılı metinleri tercih ediyorum, ilkokuldan beri bu doğrultuda eğitim almamız ve dijitalle geç tanışmamız bunun en büyük sebebi...” açıklamalarını yapmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından bazıları, basılı metinlerin daha doğal, samimi ve sıcak olduğunu, bilgi kirliliğinin olmadığını, bu nedenle daha güvenilir olduğunu da ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra dijital metinlerden okuma yaptıklarında okuduklarını anlayamadıklarını, basılı metinlerde daha kalıcı öğrenme gerçekleştirdiklerini ifade eden öğretmen adayı Ö20 “Basılı metinleri tercih ediyorum çünkü altını çizilebilir, sayfanın kenarını kıvrırmak ve en önemlisi onunla temas etmek sanki okuduğumu daha iyi anlamama sebep oluyor.” açıklamasında bulunmuştur. Dijital metinleri okumayı tercih edenler, yanlarında basılı materyal taşımaya gerek olmadan, bilgiye hızlı, pratik, detaylı ve tek tıkla ulaşabilme kolaylığını tercih sebepleri olarak açıklamışlardır.

Araştırmada öğretmenlere ve öğretmen adaylarına dijital ortamlarda ne tür metinler okudukları sorusu yönlendirilmiş, alınan cevaplara ilişkin oluşturulan temalar tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Dijital Ortamlarda Okunan Metin Türleri

Dijital ortamlarda okunan metinler	Öğretmenler	Öğretmen adayları
Meslekî güncel araştırmalar, güncel yönetmelikler	AY, ZK, YT, YK, NŞ, MS, MA, HS	Ö8, Ö10
Makaleler, tezler, dijital dergi, bildiriler	AY, HÇ, ZK, YT, MS, AM, AA	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20
Gazeteden güncel haberler, köşe yazıları	AY, HÇ, YK, RT, NŞ	Ö1, Ö7, Ö8, Ö11, Ö16
Sağlık, eğitim, tarih, kişisel gelişim, dinî konular ve sosyal hayatla ilgili içerikler	YK, SÖ, MSÖ, EF	-
Dijital ortama aktarılmış ders kitapları	HS, NŞ, AM	Ö10, Ö15, Ö20
Sosyal medya Twitter, Instagram, Facebook içerikleri	FÖ,	Ö7
Ekonomik olarak yüksek maliyetli olan kitaplar	YK	Ö4, Ö5
Araştırma raporları, ödevlerle ilgili içerikler	-	Ö1, Ö5, Ö10, Ö13, Ö14, Ö17

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmenler dijital ortamda daha fazla meslekî gelişimleri için güncellenen içerikleri, güncel yönetmelikleri ve dijital ortama aktarılan ders kitapları gibi metinleri okuduklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra makale ve tezler gibi bilimsel yazıları, gazetelerden güncel haberleri, köşe yazıları, ülke ve dünya gündemine dair gelişmeleri, sosyal medyadan bilgilendirici içerikleri Twitter, Facebook, Instagram üzerinden takip ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmen MS “...Eğitim portallarında meslekî gelişim paylaşımlarını ve dosyalarını incelerim.” derken öğretmen AM “Dijital ortamlarda tez inceliyorum, makalelere bakıyorum, sınıf öğretmeni

olduğumuz için meslekî anlamda kendimizi sürekli güncel tutmamız gerektiğine inanıyorum. Bu nedenle alanımla ilgili araştırmalar yapıyorum. Fen bilimleri, sosyal bilgiler dersinde eksik olduğum konuları dijital ortamdaki araştırıyorum.” yorumunu yapmıştır. Öğretmen ZK “Sınıfta öğrencilerimle paylaşmak istediğim bir bilgi hakkında araştırma ve sunum yaparken dijital kullanmak çok pratik oluyor.” biçiminde açıklamada bulunmuştur. Öğretmen NŞ “...Anlattığım konu ile ilgili öğrencilerimin kendini pekiştirmeleri için etkileşimli uygulamalar bulmak için kullanıyorum...” şeklinde görüş belirtirken; öğretmen ZK “...Sınıfta öğrencilerimle paylaşmak istediğim bir bilgi hakkında araştırma ve sunum yaparken dijitali kullanmak çok pratik oluyor...” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Öğretmen adayları da öğretmenler gibi dijital ortamda makale, tez, bildiri ve dijital dergiler gibi içerikleri; okulda verilen araştırma ödevlerini, güncel haberler ve köşe yazılarını, dijital ortama aktarılmış ders kitapları, e-kütüphanelerden ve dijital ortamlardan yararlanarak okuduklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda ekonomik olarak yüksek maliyetli, yeni çıkan kitapları, mesleki güncel araştırmaları ve sosyal medya Twitter, Instagram, Facebook içeriklerini de dijital ortamlardan okuduklarını açıklamışlardır. Ö8’in “Dijital ortamlarda dergi, makale ve bazen güncel haberleri takip ediyorum. Sürekli okuduğum dijital dergiler var. Hem mesleki anlamda kendimi hazırlamak ve donanımlı olabilmek adına hem de okuldan sonra yüksek lisans yaparak akademisyen olma hayalimi gerçekleştirmede kendimce bir adım atmış oluyorum.” ifadeleri bu açıklamayı desteklemektedir. Öğretmen adaylarından bazıları öğrenci olmaları nedeniyle ekonomik olarak ulaşamadıkları kaynakları, yeni çıkan kitapları dijitalde e-kütüphaneden kolaylıkla bulabildiklerini ifade etmişlerdir. Bu konuyu Ö4 “Genellikle bilgilendirici metinler okuyorum. Tezler, makale ve bildirimler en çok dijital okuma yaptığım metinlerdir. Bazen çok istediğim bir kitap maddi olarak beni aştığı zaman onu basılı değil de dijitalden e-kütüphaneden buluyor ve dijitalde okuyorum.” şeklinde açıklamıştır.

Katılımcılara dijital okumayı hangi durumlarda tercih ettikleri sorusu yöneltilmiş, alınan yanıtlar tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Dijital Metinlerin Tercih Edildiği Durumlar

Dijital metinlerin tercih edildiği durum ve zamanlar	Öğretmenler	Öğretmen adayları
Acil durumlarda, bilgiye hızlı ve kolay erişmek için	NŞ, HS, GU, FÖ, EF, AA, HÇ, YT, YK, SÖ	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö9, Ö11, Ö12, Ö13, Ö19, Ö20
Gündemi takip etmek için	MSÖ, MS, MA, KÇ, FÖ, HÇ, YT, RT, NK	Ö1, Ö3, Ö7, Ö11, Ö12, Ö14, Ö16, Ö17, Ö18
Öğrencinin dikkatini çekmek için	MA, FÖ	-
Boş zamanları değerlendirmek için	DG, AM	-
Uzun yolculuklarda, toplu taşıma araçlarında	ZK	-
Akademik makale ve tezlere mesleki gelişim için, meslekte kişisel gelişim için	AY	Ö8, Ö10, Ö17, Ö19, Ö20
Ödev verildiğinde	-	Ö6, Ö7, Ö11, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18
Ekonomik nedenler/ basılı kitap satın alınamadığında	-	Ö2, Ö4, Ö9, Ö15, Ö18

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu dijital metinleri daha çok acil durumlarda, bilgiye hızlı ve kolay ulaşılması gereken durumlarda, gündemi takip etmek için ve yeni konuya/üniteye geçerken öğrencilerin dikkatini çekmek amacıyla tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmen AA “Daha çabuk bilgiye ulaşmam gerektiğinde dijital okumayı tercih ediyorum. Çünkü ulaşabilmem çok kolay oluyor. Arama butonuna araştıracağım konu ile ilgili tek kelime yazsam binlerce makale, metin ve içeriğe ulaşmam mümkün oluyor. Bu da inanılmaz bir kolaylık sağlıyor.” derken öğretmen NŞ “İşimin acil olduğu durumlarda vaktim çok az ise, bilgiye kolay, pratik ve hızlı ulaşmayı hedeflediğim zamanlarda dijitali kullanırım.” biçiminde görüşünü ifade etmiştir. Öğretmen adaylarının dijital metinleri tercih ettiği durumlara bakıldığında ise acil durumlarda bilgiye hızlı, pratik ulaşılması gerektiğinde; araştırma ödevlerini hazırlarken, gündemi takip etmek amacıyla; ekonomik nedenler/ kitaba ulaşmadıklarında, akademik makale ve tez incelerken, yabancı kaynaklara ulaşırken, mesleki gelişimi sağlamak için, basılı kaynaklara erişemedikleri zaman ya da bir konuda detaylı araştırma ve kaynak çeşitliliği için

dijital metinleri tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda Ö4 “güncelliği sebebiyle dijital metinleri okuyorum.” şeklinde görüşlerini açıklarken Ö7 “Günlük olayları takip ederken ulaşım kolaylığı nedeniyle tercih ediyorum. Ayrıca ödevlerimi yaparken güvenilir ve çeşitli kaynağa dijitalde rahatlıkla ulaşabildiğim için dijital okumayı tercih ediyorum.” ifadelerini kullanmıştır. Ö19 ise “Bir araştırma yaparken kaynak çeşitliliği açısından tabii ki dijital ortam basılı ortama nazaran daha çeşitli, ulaşımı daha kolay ve pratik bu nedenle dijital ortamı tercih ediyorum.” açıklamalarında bulunmuştur. Öğretmen adaylarının birçoğu ekonomik olarak almakta güçlük çektikleri kitapları dijital ortamda okuduklarını belirtmişlerdir. Ö15 “Yeni çıkan ve ekonomik olarak ulaşamadığım kitapları ya da yabancı kaynaklı kitapları okulumuzun e-kütüphanesinden yararlanarak okuyorum. Sebebi daha kolay ulaşmam ve ekonomik bir seçenek olmasıdır.” biçiminde ifade etmiştir.

Katılımcıların dijital metinlerle okuma ile basılı metinleri okuma eylemleri arasındaki farklılıklara ve hangi okuma türünün daha etkili olduğuna ilişkin görüşleri tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Dijital Okuma-Basılı Metinleri Okuma Arasındaki Farklar ve Etkililiği

Dijital metin daha etkili çünkü	Öğretmenler	Öğretmen adayları
Erişim/taşıma kolaylığı sunması	DG, HS, NŞ	Ö5, Ö8, Ö15
Zamandan tasarruf sağlaması	AM	-
Kullanım kolaylığı ve kâğıt tasarrufu sunması	FÖ	-
Görsel destekli olması nedeniyle kalıcı öğrenme sağlaması	MA	-
Anında ulaşılabilen, güncel, hızlı, kullanımı kolay ve ekonomik olması	MS	Ö8, Ö12, Ö15, Ö16, Ö17
Zamana ve mekâna bağlı olmaması, kaynakların sınırsız olması	-	Ö8
Basılı metin daha etkili çünkü;		
Kitaba dokunma ve hissetmenin daha keyifli olması	AY, GU, HS, HÇ, KÇ, ZK, DG	Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö16
Akılda kalıcılığın daha fazla olması	AA, RT, YT	Ö2, Ö3, Ö12, Ö14
Anlaşılmayan yerleri tekrar tekrar okuma fırsatı sunması	MSÖ, YK	-
Üzerine notlar alma, beğenilen yerin altına çizme olanağı	EF	Ö1, Ö2, Ö10, Ö19
Dijitale göre daha keyifli, samimi ve güvenilir olması	NK	Ö3, Ö6, Ö7, Ö13, Ö14, Ö16
Göz sağlığını tehdit etmemesi	NŞ	Ö18, Ö19, Ö20
Herhangi bir cihaza ya da internete bağımlı olmaması	SÖ	Ö10
Basılı metinlerle okuma kültürünün olması	-	Ö3, Ö19
Her ikisi de etkili çünkü		
Basılı metin: sağlık açısından uygunluk	NŞ	-
Dijital metin: pratiklik ve kolay erişilebilirlik	-	Ö12
Basılı metin: akılda kalıcılık	-	Ö12
Dijital metin: pratiklik, ekonomiklik ve kolay erişim	-	Ö11
Basılı metin: kitap okurken	-	Ö11
Dijital metin: araştırma yaparken	-	Ö11

Tablo 8’de görüldüğü gibi basılı metni daha çok tercih eden öğretmenlerin çoğu kitaba dokunmanın, sayfaları çevirmenin, kitap kokusunun, kahve eşliğinde okunan kitabın verdiği huzura değinmişlerdir. Basılı metinleri okumayı tercih eden öğretmen “Çok büyük fark var, dijital oldukça geçici, cam üzerindeki buhar gibidir. AR IQ diye bir zekâ türü var, burada mutlaka kitaba gazeteyle dokunmamız gerektiğini savunur.” Öğretmenler basılı metinlerin akılda daha kalıcı olduğunu, üzerine not alma, beğendiği kısmın altına çizmenin kendileri için önemli olduğunu vurgulamışlardır. Basılı metinlerin daha etkili olduğunu belirten öğretmenler metinleri okurken anlamadıkları yerleri tekrar okuma şansları olduğunu, kaldıkları sayfanın kenarını kıvrmanın bile keyif verdiğini belirtmişlerdir. Dijital metinlerin daha etkili olduğunu belirten öğretmenler ise dijital metinlere kolay ulaşabilmenin, hızlı ve pratik bilgi edinmenin konforundan bahsetmişlerdir. Öğretmenler zamandan tasarruf sağladığı gibi kâğıt israfını da önlemek için dijital metinleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Dijital metinlerin güncel bilgiler içermesi ve görsellerle destekli olması nedeniyle bazı öğretmenler tarafından daha akılda kalıcı olduğu düşünülmektedir. Hem dijital okuma hem de basılı okumanın baskın yanlarına değinen öğretmenler de araştırmada yer almıştır. Basılı metinlerin göz sağlığına zarar vermediğinden bahsederken dijital metinlerin ise pratik, güncel, hızlı ve kolay ulaşılabilir

olmasını etkili bulan öğretmenlerden NŞ “Basılı okuma bana göre sağlık açısından daha faydalı, ruha ve bedene iyi geliyor... Dijital daha kolay ulaşılabilir pratik ama sağlık açısından zorlayıcı.” biçiminde düşüncelerini ifade etmiştir. Araştırma bulgularına göre, basılı metinleri daha etkili bulan öğretmen adaylarının sayısı daha fazla olsa da dijital metinleri etkili bulan ve her ikisini de kullandıklarını belirten öğretmen adayları da bulunmaktadır. Basılı metinlerin dijitalle göre daha güvenilir ve samimi olduğunu ifade eden öğretmen adaylarından Ö3 “...Aradaki farkı belirtecek olursam dijital bana yüzme bilmeden denize girmek gibi geliyor, basılı metinler ise ayağının değdiği yerde yüzmek gibi geliyor. Yani dijital çok güven vermezken basılıda daha güvenilir bilgiler vardır diye düşünüyorum.” açıklamasını yapmıştır. Basılı metinler üzerine notlar alma, beğenilen yerlerin altına çizilebilmesi gibi olanakların okuduklarının kalıcı olmasına yardımcı olduğunu belirten ve bu nedenle basılı metinleri tercih ettiğini belirten öğretmen adaylarından Ö2 “Basılı okuma sayfanın dokusu, kâğıdın kokusu, sayfaların altına çizilemek bana daha kalıcı öğrenme yapabildiğimi gösteriyor.” ifadelerini kullanmıştır. Dijital metinlerin daha etkili olduğunu belirten öğretmen adayları ise bu tercihlerinin sebebinin; dijital metinlere kolay ulaşılabilme, taşıma kolaylığı ve anında ulaşılabilir olması; güncel, hızlı, kullanımı kolay ve ekonomik, zamana ve mekâna bağlı olmaması, kaynakların sınırsız olması olarak belirtmektedirler. Dijital metinlere kolay ulaşılabilmenin ve taşınmasının kolay olmasının tercih sebebi olduğunu ifade eden Ö15 “Dijital okuma daha kolay ve pratiktir. Basılı okumanın da güzellikleri var, fakat dijitalin kolaylığının ve ekonomikliğinin yanında basılı materyallerin işlevi sınırlı kalıyor.” açıklamasını yapmıştır. Dijital metinlerin anında ulaşılabilen, güncel, hızlı, kullanımı kolay ve ekonomik olduğunu belirten öğretmen adayları Ö17 “Dijital metin anında ulaşılabilen ekonomik güncel ve hızlı. Yazılı metinlerde tarihi geçmiş ve bazı bilgiler güncelliğini kaybetmiş olabiliyor. Doğru ve güncel bilgiye ulaşmak için dijital metinler daha etkili diye düşünüyorum.” açıklamasını yapmıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Yapılan araştırma sonucunda öğretmen ve öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun dijital okuma kültürüne sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçları dijital okumanın öğretmenler ve öğretmen adayları arasında oldukça yaygın olduğunu ve bu okuma biçiminin bilgiye hızlı ve kolay erişim, güncellik, ekonomiklik ve çevre dostu olma gibi nedenlerle tercih edildiğini ortaya koymaktadır. Akıllı telefonlar, dijital okuma sürecinde en çok kullanılan cihazlar olarak öne çıkarken, sosyal medya en yaygın olarak okunan içerik türü olarak görülmektedir.

Araştırmanın nicel bulguları incelendiğinde öğretmen adaylarının çoğunluğunun basılı materyallerden okuma yapmayı dijital materyallere kıyasla daha tatmin edici bulduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, basılı materyallerin okuduğunu anlamaya, hızlı okumaya ve okunanların daha uzun süre akılda kalmasına katkı sağladığı görüşü ile desteklenmektedir. Ayrıca, basılı materyallerde altına çizerek ve not alarak okuma olanağının, öğretmen adayları için önemli bir tercih nedeni olduğu görülmektedir. Araştırma sonuçları, öğretmen adaylarının basılı materyallerin okuma alışkanlığı kazanmada ve uzun süreli okuma yapmada dijital metinlere kıyasla daha etkili olduğuna inandıklarını ortaya koymaktadır. Yazı büyüklüğünün ayarlanabilmesi, dijital ortamda metni saklama ve kopyalama kolaylığı ile dijital metinlerdeki bilginin daha güncel ve güvenilir olabileceği gibi faktörler, dijital okumayı öğretmen adayları için cazip hale getirmektedir. Ancak, bu avantajlara rağmen, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu dijital ve basılı okuma arasında fark olduğunu ve dijital metinlerin okuma hızını azalttığını, okuma isteğini artırmadığını ve okuma alışkanlığı kazanmada basılı metinler kadar etkili olmadığını düşünmektedir. Alanyazında da araştırmanın bu bulgularıyla örtüşen çalışmalara rastlanmıştır. Odabaş vd. (2018) tarafından yapılan çalışma sonucunda üniversite öğrencilerinin göz sağlığına uygunluk, tutma, taşıma, kullanma ve sayfa çevirme hususlarında basılı metinleri dijital metinlere göre fazla tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Gregory'nin (2008) çalışmasında da lisans öğrencilerinin e-kitapların kolaylığı ve maliyeti konularında olumlu görüş belirtmelerine rağmen göz yorgunluğu ve dikkat dağınıklığıyla ilgili olumsuz görüşlerde oldukları ortaya çıkmıştır. Dijital metinleri okumanın basılı metinleri okumaya göre daha az okuduğunu anlama ile sonuçlandığını vurgulayan çeşitli çalışmalar (Morineau vd., 2005; Van Den Broek vd., 2009) da araştırma bulgularımızla benzerlik göstermektedir. Dijital okumanın derinlemesine okumayı engellediği, yüzeysel okumaya neden olduğu (Kolajo ve

Agbetuyi, 2021); bireylerin dijital okuma sırasında kapsamlı okumayla daha az meşgul olduğu, derinlemesine okuma ve uzun süreli okuma eylemini sürdürme becerisinden yoksun olduğu (Ngugi ve Mberia, 2014, Liu, 2005) ve bireylerin okuma motivasyonlarını engelleyebileceği (Liu, 2005) savunulmaktadır. Kemiksiz (2022) de bireylerin uzun belgeleri ciddi ve derinlemesine okumaya ihtiyaç duyduklarında ve okumanın zor olduğu durumlarda kâğıt üzerinde okumayı tercih ettiklerini belirtmiştir. Bu durum, dijital okuma araçlarının ve materyallerinin daha da geliştirilerek, okuma deneyimini ve verimliliğini artırmaya yönelik çalışmalar yapılması gerektiğine işaret etmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin dijital okuma kültürüne ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik nicel sonuçlar, öğretmen adaylarının aksine, öğretmenlerin dijital okumayı çeşitli nedenlerle basılı materyallere kıyasla daha fazla tercih ettiklerini göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası, dijital okumanın pratik, güncel ve kolay olmasının yanı sıra, dijital metinlerin taşınabilirliği ve aynı anda birçok kaynağa erişim olanağı sağlaması gibi avantajlar sunduğunu belirtmiştir. Bu durum, öğretmenlerin dijital okumayı, özellikle mobilite ve erişim kolaylığı açısından avantajlı bulduklarını ortaya koymaktadır. Özellikle dijital ortamda yazılı metni saklama ve kopyalamanın daha kolay olması, öğretmenlerin dijital okuma tercihlerinde önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Dijital metinlerde görsellerin ve sunumların daha fazla dikkat çekmesi, öğretmenlerin dijital okuma sırasında görsel unsurların etkisinden faydalandığını göstermektedir. Buna karşın çalışmada öğretmenler tarafından dijital okumanın bazı dezavantajları da dile getirilmiştir. Öğretmenlerin önemli bir kısmı, dijital okuma yaparken içeriğe odaklanmakta güçlük çektiklerini ifade etmiştir. Bununla birlikte, dijital okumanın daha uzun süre akılda kalma konusunda basılı materyallere göre daha az etkili olduğu da vurgulanmıştır. Dijital okumayı tercih eden öğretmenlerin, teknolojik avantajları ve kolaylıkları ön planda tuttıkları, ancak bu tercihin her zaman okuma verimliliğiyle örtüşmediği de görülmektedir. Araştırmanın bulgularına benzer biçimde, öğretmenlerin dijital okumaya ilişkin tutumlarını ortaya koymayı amaçlayan Laeli ve Setiawan (2020) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin dijital okumaya karşı olumlu tutumlara sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın nitel verileri öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının okuma tercihlerini ve bu tercihlerin ardındaki gerekçeleri derinlemesine ortaya koymaktadır. Dijital okumayı tercih eden öğretmenler, özellikle teknolojinin sağladığı kolaylıkları ve erişim hızını vurgulamaktadır. Dijital okumayı tercih eden öğretmenler genellikle mobilite, hız ve erişim kolaylığını öne çıkarmaktadır. Erişilebilirlik ve kolaylık özelliği nedeniyle dijital okumanın daha fazla tercih edildiği pek çok araştırmada da vurgulanmaktadır. Alshairawi (2021) ve Auman (2002)) araştırmasında dijital metinlerin birçok geleneksel kitaba göre çevrimiçi erişim, aranabilirlik, uygun maliyet ve taşınabilirlik gibi avantajlara sahip olduğunu ve daha fazla tercih edildiğini ortaya koymuştur. Dijital okuma uzun vadede ekonomiktir; yani okuyucular birçok e-kitaba (dijital cihazlar kullanarak) en güncel formatlarda düşük maliyetle erişebilirler (Sage vd., 2019). Bunun yanı sıra, dijital okuma çok modlu metinler (yazılı metinler, sesler, görüntüler vb.), iş birliği ve fikir alışverişi için çeşitli platformlarla zenginleştirilmiş etkileşimli bir deneyim sağlar (Lin vd., 2021). Rafiq ve Warraich (2018) de öğrencilerin, hızlı ve basit erişim, taşınabilirlik, günün her saatinde kullanılabilirlik ve zaman tasarrufu gibi nitelikleri nedeniyle dijital kaynakları tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Buna karşın, araştırmada basılı metinlerden vazgeçemeyen öğretmenler, okuma deneyiminin fiziksel yönlerine vurgu yapmaktadır. Kitaba dokunma, kitabın kokusunu alma, sayfalarını çevirme gibi unsurlar, basılı okuma deneyimini daha keyifli ve tatmin edici kılmaktadır. Bu yaklaşım, basılı okumanın duygusal ve fiziksel bir deneyim olarak hala güçlü bir yer tuttuğunu göstermektedir. Her iki türü de kullananlar ise tercihlerini duruma göre değiştirmektedir. Bazı öğretmenler daha kişisel ve keyifli okuma için basılı metinleri tercih ederken, bilgiye hızlı ve pratik bir şekilde ulaşmak için dijital metinleri tercih etmektedir. Bu durum, dijital ve basılı okumanın birbirini tamamlayıcı olarak kullanılabileceğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın bu yöndeki nitel bulgularının nicel bulguları desteklediği görülmektedir.

Öğretmen adaylarının dijital okuma kültürünü ortaya koymayı amaçlayan nitel verileri de nicel verileri destekler nitelikte, basılı metinleri tercih etme eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur. Basılı metinleri tercih eden öğretmen adayları, bu tercihlerini kitaba dokunma hissi, kitabın kokusu, okunan metinlerde altını çizibilme olanağı

ve dijital okumanın getirdiği göz yorgunluğu gibi sebeplerle açıklamaktadır. Ayrıca, dijital okuma sırasında dikkat dağıtıcı unsurların fazla olması da basılı okuma tercihinin güçlendirmektedir. Araştırma sonuçları dijital okumanın teknolojik avantajlarına rağmen, basılı okumanın duygusal ve fiziksel tatmin sağlayan, daha kişisel ve yoğun bir deneyim olarak kabul edildiğini göstermektedir. Öğrencilerin sayfaları çevirmek, işaretlemek, not almak gibi özellikleri nedeniyle basılı okumayı tercih ettiğini ortaya koyan araştırma bulguları ile (Berg vd., 2010), dijital okumanın okuduğunu anlamayı olumsuz etkilediğine ilişkin öğrenci görüşlerini yansıtan çeşitli araştırmalar da (Lim, Whitehead ve Choi, 2021) araştırmamızın bu bulgularını desteklemektedir. Basılı kaynakları okumanın dijital kaynakları okumaya göre daha kolay olduğu, okuduğunu anlamının daha hızlı bir biçimde gerçekleştiği (Ben-Yehudah ve Eshet-Alkalai, 2018) ve altını çizme, not alma ve işaretleme kolaylığı (Kurata, Ishia, Miyata ve Minami, 2016) sağladığı çeşitli çalışmalarda da vurgulanan özellikler arasındadır. Mungen'in (2008) dijital okumanın yüzeysel okumayı (örneğin tarama ve göz gezdirme) teşvik ettiğini iddia eden araştırması da araştırmanın bu bulgusunu destekler niteliktedir. Dijital okuma, hız, erişim kolaylığı ve çok yönlülük gibi pratik sebeplerle tercih edilirken, basılı okuma, geleneksel okuma alışkanlıklarını ve okuma deneyimlerinin derinliğini korumaktadır. Her iki okuma türünün de farklı bağlamlarda ve ihtiyaçlara göre tercih edilebileceği, ancak basılı okumanın hala güçlü bir duygusal bağa sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma sonucunda özellikle mesleki gelişim, güncel bilgiye erişim ve ekonomik nedenler, dijital ortamda okuma yapma tercihinin etkileyen temel faktörler olarak öne çıkmaktadır. Öğretmenler, dijital ortamı mesleki gelişim ve güncel bilgiye erişim için önemli bir kaynak olarak görmektedirler. Öğretmen adayları da bilimsel ve güncel içeriklere erişim için dijital ortamı yoğun bir şekilde kullanmaktadırlar. Makale, tez, bildiri gibi bilimsel yazıları dijital ortamdan takip etmek, onların akademik çalışmalarını desteklemekte ve eğitimlerini güçlendirmektedir. Dijital ortama aktarılmış ders kitapları ve e-kütüphaneler, hem öğretmenler hem de öğretmen adayları için önemli kaynaklar haline gelmiştir. Öğretmen adaylarının dijital okuma tercihinde ekonomik faktörler ve erişim kolaylığı da önemli bir rol oynamaktadır. Yeni çıkan kitapların ve diğer kaynakların yüksek maliyetli olması, dijital okuma araçlarını daha cazip hale getirmektedir.

Araştırma sonuçları hem öğretmenler hem de öğretmen adaylarının, sosyal medya platformlarını bilgilendirici içerikler için aktif olarak kullandığını ortaya koymaktadır. Bu durum, dijital okumanın sadece mesleki ve akademik değil, aynı zamanda genel bilgi edinme amacıyla da yaygın olarak kullanıldığını göstermektedir. Maden'in (2018) araştırmasında da öğretmen adaylarının çoğunlukla dijital medyayı günlük olarak kullandıkları, dijital medyadaki yazıların bilgi edinmek, eğlenmek ve başkalarıyla sohbet etmek amacıyla okunduğu ortaya çıkmıştır.

Öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital okumayı tercih etme durumlarına ilişkin nitel bulgular incelendiğinde, nicel bulguları destekler nitelikte, her iki grubun da dijital okumayı genellikle acil bilgiye ihtiyaç duyduklarında, hızlı ve pratik erişim sağlamak istediklerinde tercih ettiği; ancak, tercihlerin detayları ve gerekçeleri açısından bazı farklılıklar ve benzerlikler gözlemlendiği ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının dijital metinleri tercih etmelerinde en önemli etken, bilgiye hızlı ve kolay bir şekilde ulaşabilmeleridir. Arama motorları sayesinde sadece birkaç kelime yazarak geniş bir bilgi havuzuna erişim sağlanması, bu okuma biçimini vazgeçilmez kılmaktadır. Benzer şekilde, öğretmen adayları da özellikle araştırma ödevleri hazırlarken ve güncel olayları takip ederken dijital metinlere yönelmektedirler. Levy (2017) tarafından yapılan araştırmada da öğrencilerin daha çok ödev yapmak ve araştırmak amacıyla dijital metinleri tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Dijital okumanın sunduğu bir diğer büyük avantaj, güncel bilgilere anında erişim sağlamasıdır. Hem öğretmenler hem de öğretmen adayları, gündemi takip etmek, yeni konular hakkında bilgi edinmek ve mesleki gelişimlerini sürdürmek için dijital metinleri tercih etmektedirler.

Öğretmen adaylarının dijital okuma tercihinde ekonomik faktörler de belirleyici bir rol oynamaktadır. Basılı kitapların maliyetlerinin yüksek olması, dijital ortamları daha cazip hale getirmektedir. Dijital ortamların bir diğer önemli avantajı, yabancı kaynaklara ve farklı dillerdeki içeriklere erişim sağlamasıdır. Öğretmen adayları, özellikle akademik araştırmalar yaparken dijital ortamın sunduğu bu çeşitliliği ve erişim kolaylığını sıkça kullanmaktadırlar.

Araştırmanın dijital okumanın tercih edildiği durumlara ilişkin sonuçları genel olarak incelendiğinde dijital ortamların, özellikle zaman kısıtlaması yaşanan ve hızlı bilgiye ihtiyaç duyulan durumlarda hem öğretmenler hem de öğretmen adayları için ideal bir okuma yöntemi olduğunu göstermektedir. Alanyazında da üniversite öğrencilerinin kısa süreli okumalar için basılı kaynaklar yerine dijital kaynakları tercih ettiği ve daha sık kullandığını ortaya koyan araştırmalar mevcuttur (Sage vd., 2019).

Dijital okuma-basılı metinleri okuma arasındaki farklar ve etkililiğine ilişkin öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde, sonuçlar basılı ve dijital okuma arasında belirgin bir tercih farkı olduğunu ve her iki formatın da kendine özgü avantajlar sunduğunu ortaya koymaktadır. Basılı metinlerin daha etkili bulunmasının önemli nedenleri arasında duyuşsal ve duygusal deneyim sunması, kalıcılık ve güvenilirlik, sağlık ve konfor açısından uygunluk yer alırken; dijital metinlerin daha etkili bulunmasının nedenleri arasında ise kolay erişim ve pratiklik, güncellik ve ekonomiklik, çevre duyarlılığı ve kâğıt tasarrufu yer almaktadır. Hem basılı hem de dijital metinlerin avantajlarını değerlendiren öğretmenler ve öğretmen adayları ise her iki formatın farklı koşullarda farklı ihtiyaçları karşıladığını düşünmekte ve ikisini de uygun durumlarda kullandığını belirtmektedir. Bu yaklaşım, esnek bir okuma alışkanlığını ve çeşitli bilgi kaynaklarına açık olmayı temsil etmektedir. Basılı metinler, fiziksel varlıkları ve duyuşsal deneyimleri ile okuma sürecini zenginleştirirken, dijital metinler hız, erişim kolaylığı ve güncellik gibi modern ihtiyaçlara hitap etmektedir. Bu durum, okuma alışkanlıklarının bireysel ve durumsal faktörlere bağlı olarak çeşitlenebileceğini göstermektedir.

Öneriler

1. Araştırma sonuçları, dijital ve basılı okuma araçlarının her birinin kendine özgü avantajlar sunduğunu göstermektedir. Bu nedenle öğretmenler ve öğretmen adayları için eğitim materyallerinin hem dijital hem de basılı formatlarda sunulmasını sağlayacak bir strateji geliştirilmelidir.
2. Araştırma, dijital okumanın bazı avantajlara sahip olduğunu, ancak kullanıcı deneyimini iyileştirecek daha fazla geliştirmeye ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır. Dijital okuma araçlarının kullanıcı dostu hale getirilmesi için araştırmalar yapılmalı ve bu alanda yenilikçi çözümler geliştirilmelidir. Özellikle, okuma hızını ve verimliliğini artıracak, dikkat dağınıklığını azaltacak teknolojiler üzerinde çalışılmalıdır.
3. Dijital kaynakların ekonomik avantajları ve erişim kolaylığı, öğretmenler ve öğretmen adayları tarafından önemli bir tercih nedeni olarak belirtilmiştir. Ancak, yüksek maliyetler bazı kaynaklara erişimi zorlaştırmaktadır. MEB, dijital e-kütüphaneler ve açık erişim kaynakları oluşturmak için işbirlikleri geliştirmeli ve bu kaynaklara erişimi daha da kolaylaştırmalıdır. Özellikle, yeni çıkan kitaplar ve bilimsel yayınlar gibi yüksek maliyetli materyallere erişimi destekleyecek indirimler veya ücretsiz dijital erişim seçenekleri sunulmalıdır.
4. Sosyal medya platformları dijital okuma ve bilgi edinme süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle dijital medya okuryazarlığına yönelik eğitimler verilerek, bu platformların bilgi edinme sürecinde daha verimli kullanılmasına katkıda bulunulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akcaoğlu Saydım, S. (2017). *Öğretmenlerin dijital okuma kültürü*. Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü.
- Aksoy, N. C., Karabay, E., & Aksoy, E. (2021). Sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk İletişim Dergisi*, 14(2): 859–894.
- Alshairawi, I. (2021). *Digital reading versus print reading in the classroom*. (Unpublished master thesis). Malmö University. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1546708/FULLTEXT02>.
- Arslan, S. (2019). *İlkokullarda ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

- Auman, S. (2002). *High school students' decisions to read print orelectronic text: learning outcomes and preferences*, (Unpublished master thesis). University of North Carolina, Chapel Hill, NC, USA.
- Baki, A., & Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42): 1-21. <https://doi.org/10.17755/esosder.92016>
- Ben-Yehudah, G., & Eshet-Alkalai, Y. (2018). The contribution of text-highlighting to comprehension: A comparison of print and digital reading. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, 27(2), 153-178. <https://www.learntechlib.org/primary/p/174353/>
- Berg, A.S., Hoffmann, K. & Dawson, D. (2010). Not on the same page: Undergraduates' information retrieval in electronic and print books. *The Journal of Academic Librarianship*, 36(6), 518-525. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2010.08.008>
- Budak, Y. (2019). Öğretmen adaylarının kendilerine yönelik dijital okuryazarlık değerlendirmelerinin incelenmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 5(21): 156-172.
- Büyüköztürk, ř. (2005). Anket geliřtirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2): 133-151.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P (2015). Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi. (Çev. Y. Dede, S. B. Demir). Ankara. Anı Yayıncılık.
- Çıvğın, H. (2020). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin dijital okuma yeterliliklerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Dai Luong, T. (2021). Developing a reading culture in the digital environment. *International Education and Research Journal*, 7(3): 23-24.
- Demirci, S. (2021, 24 Ağustos). *Öğretmen dijital yeterlikleri*. TEDMEM. <https://tedmem.org/mem-notlari/degerlendirme/ogretmen-dijital-yeterlikleri>.
- Gregory, C. L. (2008). But I want a real book: An investigation of undergraduates' usage and attitudes toward electronic books. *Reference & User Services Quarterly*, 266-273.
- Kaya Özgöl, B., Aktaş, N., & Çetinkaya Özdemir, E. (2023). Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 12(1), 204-221. <https://doi.org/10.30703/cije.1191366>
- Kemiksiz, Ö. (2022). Attitudes of Turkish language teaching and primary education pre-service teachers towards digital reading. *International Technology and Education Journal*, 6(1).
- Kinzer, C. K. & Leu, D. J. (2016). New literacies and new literacies within changing digital environments. In Michael A. Peters (Eds.), *Encyclopedia of educational philosophy and theory*, (pp.1-16). Singapore: Springer.
- Kolajo, F. S., & Agbetuyi, P. A. (2021). Dwindling reading culture in the internet era and the imperative for lifelong reading. *Library Philosophy and Practice*, 4739. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/4739>
- Kurata, K., Ishia, I., Miyata, Y., & Minami, Y. (2016). Print or digital? Reading behavior and preferences in Japan. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 68: 884-894. <https://doi.org/10.1002/asi.23712>
- Laeli, A. F., & Setiawan, S. (2020). Reading digital text as a new literacy in ELT: Teachers' perception & practices. *Eternal (English, Teaching, Learning, and Research Journal)*, 6(2), 312-327.
- Levy, J. B. (2017). Reading in the digital age: A review of 'words on screen'. <https://ssrn.com/abstract=3063497>
- Lim, J., Whitehead, G. E., & Choi, Y. (2021). Interactive e-book reading vs. paper-based reading: Comparing the effects of different mediums on middle school students' reading comprehension. *System*, 97, 102434.
- Lin, S., Chen, C. H., & Ke, H. R. (2021). A comparison of digital reading behaviors among graduate students in Taiwan and the USA. *International Journal of Informatics and Information System*, 4(29): 130-137. <http://dx.doi.org/10.47738/ijis.v4i2.110>

- Lin, Y. H., Chen, M. R. A., & Hsu, H. L. (2021). Fostering low English proficiency learners' reading in a freshman EFL reading class: Effect of using electronic and print textbooks on Taiwanese University students' reading comprehension. *International Journal of English Linguistics*, 11(1): 54-67.
- Liu, Z. (2005). Reading behavior in the digital environment: Changes in reading behavior over the past 10 years. *Journal of Documentation*, 61(6): 700-712.
- Liu, I., & Ko, H. W. (2019). Roles of paper-based reading ability and ICT-related skills in online reading performance. *Reading and Writing*, 32(4), 1037-1059. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11145-018-9892-z>
- Maden, S. (2018). Digital reading habits of pre-service Turkish language teachers. *South African Journal of Education*, 38 (2): 1-12.
- Mangen, A. (2008). Hypertext fiction reading: Haptics and immersion. *Journal of Research in Reading*, 31(4): 404-419.
- Morineau, T., Blanche, C., Tobin, L., & Guéguen, N. (2005). The emergence of the contextual role of the e-book in cognitive processes through an ecological and functional analysis. *International Journal of Human-Computer Studies*, 62: 329-348.
- Ngugi, M. N. & Mberia, H. K. (2014). The influence of the Internet surfing on the reading culture of secondary school teachers: A case study of newspaper readership in Kigumo Sub County, Kenya. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. 4(11): 96-110.
- Odabaş, H. (2017). Kitap okumadan dijital okumaya: Okuma kültüründe ve davranışında gözlemlenen değişimler. Bilişim teknolojilerinin bilgi merkezlerine ve hizmetlerine etkileri. *Hiperyayın*, pp. 272-292.
- Odabaş, H., Odabaş, Z. Y., & Sevmez, H. (2018). Üniversite öğrencilerinde dijital/e-kitap okuma kültürü: Selçuk Üniversitesi örneği. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 58(1), 139-171.
- Rafiq, S., & Warraich, N. F. (2018). Medical undergraduate students' perception towards the use and non-use of e-books: A case from Pakistan. *Collection and Curation*, 38 (2): 32-38.
- Sage, K., Augustine, H., Shand, H., Bakner, K., & Rayne, S. (2019). Reading from print, computer, and tablet: Equivalent learning in the digital age. *Education and Information Technologies*, 24: 2477-2502.
- Sang, Y. (2017). Expanded territories of literacy: New literacies and multiliteracies. *Journal of Education and Practice*, 8(8):16-19.
- Susar Kırmızı, F., & Yurdakal, İ. H. (2021). Öğretmen adayları için dijital okumaya yönelik tutum ölçeği (DOTÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 51, 137-159. <https://doi.org/10.53444/deubefd.788603>
- Şahenk Erkan, S. S., & Balaban Dağal, A. (2018). Öğretmen adayların dijital okuma, yazma ve sunum hazırlama becerileri hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Journal of International Scientific Researches*, 3(1), 131-144. <https://doi.org/10.21733/ibad.373767>
- Türe, G. (2021). Dijital dünyanın okuma ve yazma becerileri üzerindeki etkisi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 4(2): 165-184. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijotfl/issue/66328/996124>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2023, 2 Şubat). *What you need to know about literacy*. <https://www.unesco.org/en/literacy/need-know>
- Van Den Broek, P., Kendeou, P., & White, M. J. (2009). Cognitive processes during reading: Implications for the use of multimedia to foster reading comprehension. In Bus, G., & Neuman, S. (Eds.), *Multimedia and Literacy Development* (57-74). New York, NY: Routledge.
- Yılmaz, Ö. (2021). Öğretmen adaylarının uzaktan eğitim sürecinde dijital okuryazarlık beceri düzeylerine ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(19): 17-27.
- Yontar, A. (2019). Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4): 815-824. <https://doi.org/0000-0002-4991-7763>

Yunlu, E. (2023). *Sınıf öğretmeni adaylarının dijital okuma tutumlarının dijital okuryazarlıklarını yordama gücü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

Extended Abstract

Introduction

In order for societies to achieve their 21st century goals, they need to create a workforce with digital competencies. Teaching is one of the professions that have an active role in helping society achieve these goals. Following the digitalization process closely is a skill that teachers must first acquire as an educator. This study aims to investigate the digital reading cultures of classroom teachers and classroom teacher candidates.

Method

The study employed a mixed-methods approach, combining both quantitative and qualitative data. It simultaneously examined the digital reading cultures of classroom teachers and teacher candidates from both quantitative and qualitative perspectives, analyzing each independently. In this design, both methods were used to gather direct data related to the research questions, allowing for comparisons and integrations between the data sets.

The study sample consisted of classroom teachers working in Konya in the 2021-2022 academic year, as well as classroom teacher candidates studying in the Selçuk and Necmettin Erbakan University, Department of Classroom Education. A total of 150 teacher candidates participated in the study, including 75 women and 75 men, as well as 400 classroom teachers, consisting of 199 men and 201 women. The majority of the teacher candidates ($f=43$) are in their third year of study. Most of the teachers are in the 41-50 age range. A large portion of the teachers ($f=294$) hold a bachelor's degree, while 93 have a master's degree.

In order to reveal the digital reading culture of the participants in the study, qualitative and quantitative data were collected together. To collect quantitative data, a digital reading culture survey was developed by the first researcher. In the process of collecting the qualitative data of the study, a semi-structured interview technique was used. After the survey and interview forms were prepared, they were presented to the field experts for their opinions in order to measure the language and scope validity. In line with the evaluations from the experts, the data collection tools were finalized and made ready for application.

The content analysis method was used in the analysis of the qualitative data of the study. Within the scope of the analysis of the quantitative findings of the study, frequency, and percentage values for the agreement levels of teachers and teacher candidates for each of the items in the digital reading culture survey were included. The analyses were carried out using SPSS software.

Findings

As a result of this research, it has been revealed that the majority of teachers and teacher candidates have a digital reading culture. The research results reveal that digital reading is quite common among teachers and teacher candidates and that this reading style is preferred for reasons such as fast and easy access to information, up-to-dateness, economy and environmental friendliness. While smartphones stand out as the most used devices in the digital reading process, social media is seen as the most widely read content type. When the quantitative findings of the research are examined, it is understood that the majority of teacher candidates find reading from printed materials more satisfying compared to digital materials. It is seen that the opportunity to read by underlining and taking notes in printed materials is an important reason for preference for teacher candidates. This situation reveals that printed materials are more effective than digital texts in gaining reading habits and reading for long periods. Factors such as the ability to adjust the font size, the ease of storing and copying the text in a digital environment and the fact that the information in digital texts can be more up-to-date and reliable make digital reading attractive for teacher candidates. However, despite these advantages, the vast majority of teacher candidates think that there is a difference between digital and printed reading and that digital texts reduce reading speed, do not increase reading desire and are not as effective as printed texts in gaining reading habits. Qualitative data aimed at revealing the digital reading culture of teacher candidates, in a way that supports quantitative data, have revealed that they tend to prefer printed texts. Teacher candidates who prefer printed texts explain this preference with reasons such

as the feeling of touching the book, the smell of the book, the opportunity to underline the texts read and the eye strain caused by digital reading.

The quantitative results to determine the opinions of classroom teachers on digital reading culture show that, unlike teacher candidates, teachers prefer digital reading more than printed materials for various reasons. More than half of the teachers participating in the study state that digital reading offers advantages such as being practical, up-to-date and easy, as well as the portability of digital texts and the ability to access many sources at the same time. This situation reveals that teachers find digital reading advantageous, especially in terms of mobility and ease of access. As a result of the study, professional development, access to up-to-date information and economic reasons stand out as the main factors affecting the preference for reading in a digital environment. Teachers see digital environments as an important source for professional development and access to up-to-date information. When the results of the study regarding the situations in which digital reading is preferred are examined in general, it shows that digital environments are an ideal reading method for both teachers and teacher candidates, especially in situations where time is limited and fast information is needed. Digital reading is increasingly preferred due to its practicality and ease of access, and this preference is effective in a wide range of areas from professional development to academic research.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi:11.02.2022

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası:2022/47